

ТОПЧАНЮК

Олена Василівна  
alenatorchanyk@ua.ru

УДК 658:330.567.2(477)

ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ  
ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ЧЕРЕП

Алла Василівна

IMPROVEMENT OF MANAGEMENT COST  
SYSTEM AT ENTERPRISEстудент магістратури,  
Запорізький національний  
університетд.е.н., професор кафедри  
фінансів і кредиту, Запо-  
різький національний універ-  
ситет

*Стаття присвячена розгляду основних напрямів удосконалення системи управління витратами на підприємстві, досліджено основні можливості покращення розвитку діяльності підприємства. Розглянуто основні завдання та принципи впровадження системи управління витратами. Обґрунтовано теоретико-методичні засади і розроблено практичні рекомендації щодо оптимізації витрат на підприємстві в сучасних умовах розвитку економіки.*

*Статья посвящена рассмотрению основных направлений совершенствования системы управления затратами на предприятии, исследованы основные возможности улучшения развития деятельности предприятия. Рассмотрены основные задачи и принципы внедрения системы управления затратами. Обоснованы теоретико-методические основы и разработаны практические рекомендации по оптимизации затрат на предприятии в современных условиях развития экономики.*

*The present article is dedicated to the main directions of improvement of the cost management system at the company investigated the main features improve the development of the company. The basic objectives and principles of management system implementation costs. Grounded theoretical and methodological foundations and practical recommendations for optimizing cost the company in the current conditions of the economy.*

**Ключові слова:** витрати, управління витратами, система управління, оптимізація, завдання та принципи управління витратами

**Ключевые слова:** расходы, управление затратами, система управления, оптимизация, задачи и принципы управления затратами

**Keywords:** cost, expense management, system management, optimization, objectives and principles of management costs

## ВСТУП

В умовах жорсткої конкуренції важливим напрямом підвищення прибутковості діяльності підприємства є оптимізація витрат. Вміння плано-мірно і раціонально керувати витратами в періоди погіршення кон'юнктури ринку підвищує шанси на виживання. Ефективність функціонування підприємств в цих умовах залежить від раціонального використання всіх видів ресурсів, що зумовлює необхідність переходу до єдиної системи управління витратами.

Теоретичні та методологічні аспекти формування системи управління витратами розглянуто у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених. Таких як, Балан А.А. [1], Глазов М.М. [2], Голов С.Ф. [3], Давидович І.Є. [4], Кузьмін О.Є. [7], Мазур І.М. [8], Сараєв А.Л. [11], Скоромник В.І. [12], Турило А.М. [13], Цал-Цалко Ю.С. [14], Череп А.В. [15], Яровенко Т.С. [16] та ін.

**МЕТА РОБОТИ** полягає в дослідженні системи управління витратами підприємства та напрямів їх удосконалення.

## МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження використовувались наступні методи: абстрактно-логічний (обґрунтування принципів, теоретичних узагальнень визначення витрат підприємств; формування висновків); загальнонауковий (опрацювання наукових праць з проблем ефективності та обґрунтованості витрат підприємств в сучасних ринкових умовах). Інформаційною базою дослідження є результати наукових розробок вітчизняних та зарубіжних вчених стосовно проблеми дослідження.

## РЕЗУЛЬТАТИ

Система управління витратами – це сукупність взаємопов'язаних елементів, методів і механізмів, що діють в межах функціональних обов'язків і утворюють певну цілісність, за допомогою яких узагальнюються процеси постачання, використання ресурсів, вирішуються чітко поставлені цілі, реалізуються тактичні і стратегічні плани. Це можливо зробити, якщо на підприємстві діє продумана система управління витратами. Розглянемо, основні завдання впровадження системи управління витратами, рис. 1.



Рис. 1. Основні фактори впровадження системи управління витратами

[складено авторами на основі [6]]

Управління витратами підприємства – це процес цілеспрямованого формування оптимального їх рівня за відповідними видами, місцями виникнення, носіями та іншими ознаками. Критерієм оптимізації виступає мінімум витрат. Низький рівень витрат дає змогу підприємству отримати певні конкурентні переваги на ринку, вільно проводити свою цінову політику та за інших рівних умов досягати більшої величини прибутку.

Однак зниження витрат може супроводжуватися зниженням якості виготовленої продукції та сервісного обслуговування покупців, відмовою від виробництва та реалізації тих видів продукції, які користуються попитом, але потребують здійснення значних витрат тощо.

Завдання управління витратами потрібно вирішувати в комплексі. Тільки такий підхід дає бажані результати, сприяє стрімкому зростанню економічної ефективності роботи підприємств. Також необхідно правильно визначити завдання, які стоять перед системою та відповідають цілям підприємства, рис. 2.

Ефективна система управління витратами ґрунтується на дотриманні певних принципів. Принципи управління витратами – це сукупність правил, положень і норм, які спрямовані на оптимізацію витрат підприємства. Розглянемо основні принципи управління витратами, рис.3.

Завдання системи управління витратами	- обґрунтування управлінських рішень щодо виробництва та реалізації продукції, послуг;
	- коригування планових показників відповідно до змін ринкової кон'юнктури та впливу зовнішніх факторів;
	- визначення витрат за основними функціями управління;
	- підготування інформаційної бази, що дає змогу оцінювати витрати під час вибору та прийняття господарських рішень;
	- пошук резервів зниження витрат на всіх етапах виробничого процесу та в усіх виробничих підрозділах підприємства;
	- вибір нормування витрат;
	- чітке калькулювання витрат за економічними елементами, стадіями та структурами виробництва;
	- планомірне удосконалення організації та технології виробництва;

Рис. 2. Завдання системи управління витратами [складено авторами на основі [4]]



Рис. 3. Принципи управління витратами [складено авторами на основі [5, с. 237]]

Тобто, управління витратами можна визначити як систему принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, заснованих на використанні об'єктивних економічних законів. Система управління витратами передбачає виконання всіх функцій, властивих управлінню будь-яким об'єктом:

планування, організація, регулювання, мотивація, облік і аналіз, координація, контроль, стимулювання.

З урахуванням вищенаведених особливостей після проведення комплексного аналізу підходів щодо сучасних напрямів оптимізації витрат підприємства можна виділити заходи, що є доцільними у сучасних умовах (рис. 4).



Рис. 4. Заходи щодо оптимізації витрат підприємства у сучасних умовах

[складено авторами на основі [9, 10]]

Отже, максимальний ефект підприємству нададуть тільки комплексні програми зниження витрат, а не окремі дії. Кожна з таких програм може включати кілька проектів, які в різні періоди часу реалізуються підприємством з метою зниження витрат. Основними програмами скорочення витрат є: робота зі зниження трудомісткості бізнес-процесів; перегляд принципу компенсації персоналу; оптимізація продуктів і каналів розподілу; оптимізація використання активів і капіталу; робота зі зниження закупівельних цін; зміна технологій з метою зменшення витрат.

Таким чином, побудова ефективної системи управління витратами дозволить підвищити конкурентоспроможність як реалізованого товару на ринку, так і підприємства в цілому.

#### ВИСНОВКИ

Отже, управління витратами – це динамічний процес, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства. Рівень витрат відбиває досягнення та недоліки роботи як підприємства в цілому, так і кожною структурою підрозділу.

Систематичне зниження витрат має важливе значення, бо дає змогу за стабільних ринкових цін збільшувати прибуток на кожну гривню витрат, підвищує конкурентоспроможність продукції.

Управління витратами не є самоціллю, але воно цілком необхідне для досягнення підприємством визначеного економічного результату, підвищення ефективності роботи. Функції управління витратами первинні стосовно виробництва, тобто для досягнення певного виробничого, економічного, технічного або іншого результату спочатку потрібно понести витрати. Тому ціль управління витратами полягає в досягненні намічених результатів діяльності підприємства найбільш економічним способом.

#### Список використаних джерел

1. Балан А.А. Система управління витратами на промисловому підприємстві [Електронний ресурс] / А.А. Балан, А.В. Крисенко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 3 (13). – С. 43-49. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n3.html>.

2. Глазов М.М. Управление затратами: новые подходы / Глазов М.М., Черникова С.Ю. // [Монография] / М.М. Глазов. – СПб.: РГТМУ, 2009. – 169 с.
3. Голов С.Ф. Управлінський облік: [Підручник] / С.Ф. Голов. – К.: Лібра, 2008. – 704 с.
4. Давидович І.Є. Управління витратами : навч. посібн. / І.Є. Давидович. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – Тернопіль: Вид-во "Економічна думка", 2004. – 228 с. Давидович І.Є. Управління витратами: [Навч. посібник 2-ге вид., перероб. і доп.] / І.Є. Давидович. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 228 с.
5. Дем'яненко С.І. Менеджмент аграрних підприємств: навч. посібн. / С.І. Дем'яненко. – К.: Вид-во КНЕУ, 2005. – 347 с.
6. Дудник М.О. Розробка інтегрованої системи управління витратами холдингової компанії [Електронний ресурс] / М.О. Дудник // Ефективна економіка / ред. Б.М. Данилишин, В.Г. Федоренко, О.І. Дачій та ін. – 2010. – Вип.12. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
7. Кузьмін О.Є. Управління витратами на підприємствах: [Навч. посібник] / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, У.І. Когут. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014 – 244 с.
8. Мазур И.И. Управление проектами: [Учеб. пособие под. общ. Ред. Мазура И.И.]. – 2-е изд. / И.И. Мазур, В.Д. Шапиро, Н.Г. Ольдерогге – М.: Омега – Л, 2004. – 664 с.
9. Манів З. О. Економіка підприємства: навч. посіб. – 2-ге вид., стереотип. / З.О. Манів, І.М. Луцький. – К.: Знання, 2006. – 580 с.
10. Савчук В.П. Финансовый менеджмент: практическая энциклопедия / В.П. Савчук. – К.: Максимум, 2008. – 884 с.
11. Сараев А.Л. Организация системы управления издержками промышленных предприятий / А.Л. Сараев // Вестник СамГУ. 2012 №1(92), С. 77-90. Режим доступа: [http://vestnikold.samsu.ru/articles/92\\_13.pdf](http://vestnikold.samsu.ru/articles/92_13.pdf).
12. Скоромник В.И. Организация системы управления издержками [Электронный ресурс] / В.И. Скоромник. Режим доступа: [http://iteam.ru/publications/finances/section\\_30/article\\_1418](http://iteam.ru/publications/finances/section_30/article_1418).
13. Турило А.М. Управління витратами підприємства: [Навч. посібник] / А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило. – К.: Центр навч. літ-ри, 2006. – 120 с.
14. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: [Навч. посібник] / Ю.С. Цал-Цалко. – К.: Вид-во ЦУЛ, 2002. – 656 с.
15. Череп А.В. Управління витратами суб'єктів господарювання. – Ч.1 [Текст] : монографія / А.В. Череп. – Х.: ВД «НЖЕК», 2006. – 368 с.
16. Яровенко Т.С. Шляхи та методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах [Електронний ресурс] / Т.С. Яровенко, О.А. Довга, В.Е. Острянина // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». Вип. 7 (2), 2013. – С. 181-188. – Режим доступу: [http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201372/vestnik\\_2013\\_2.pdf](http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201372/vestnik_2013_2.pdf)